

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ

МАТІЙКО Микола Володимирович

УДК 347.122:007

ІНФОРМАЦІЙНА ФУНКЦІЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Спеціальність 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес;
сімейне право; міжнародне приватне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Одеській національній юридичній академії Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник доктор юридичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України
ХАРИТОНОВ Євген Олегович,
Одеська національна юридична академія,
завідувач кафедри цивільного права

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
ШИШКА Роман Богданович,
Національний університет державної
податкової служби України,
професор кафедри цивільно-правових дисциплін;

кандидат юридичних наук
КОЛІСНИК Артем Семенович,
Черкаський інститут Міжрегіональної академії
управління персоналом,
завідувач кафедри права

Захист відбудеться «12» червня 2009 р. о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.03 Одеської національної юридичної академії за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 23.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Одеської національної юридичної академії за адресою: м. Одеса, вул. Піонерська, 2.

Автореферат розіслано «11» травня 2009 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

П.П. Музиченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Необхідність розкриття соціальної цінності права, подальшого посилення захисту прав людини, підвищення ролі права у сучасному суспільстві зумовлюють науковий інтерес до дослідження функцій права. Функціональний аналіз цивільного права вже не раз перебував у центрі уваги цивілістики. Увага дослідників, як правило, зусереджується на характеристиці функцій окремих інститутів цивільного права або розгляді функцій права з наведенням прикладів із цивільного права. Перший та другий підходи є недостатніми для розкриття змісту функцій цивільного права. Відчувається потреба в дослідженнях, спрямованих на розкриття зв'язку суб'єктивного цивільного права, цивільних правовідносин, ефективності цивільно-правового регулювання з функціями даної галузі. На цей зв'язок звертали увагу окремі вчені ХХ ст. Дослідження функцій цивільного права в теперішній час набуває все більшої актуальності у зв'язку з підвищенням ролі цивільного права у суспільстві та необхідністю дослідження взаємовідносин останнього з системою наукового керування сучасним суспільством.

Роль та значення функцій права не можуть бути сталими. На певних історичних проміжках часу вони можуть змінюватися. Соціальне призначення права визначається потребами суспільного розвитку. Сучасний погляд на механізм дії права дозволяє поряд із нормативним регулюванням виокремлювати інформаційно-ціннісний вплив на суспільні відносини. Тенденції персоналізації, глобалізації, інформатизації та фрагментації суспільного життя підвищують роль інформаційної функції права, яка проявляє себе і на цивілістичному рівні.

Стрімко зростає значення інформації в усіх без винятку сферах діяльності людини. Велика увага стала приділятися раціоналізації та використанню інформації в сфері соціально-правової реальності.

Здатність права впливати на суспільні відносини може бути реалізована через вплив на свідомість та поведінку їх учасників. Такий вплив стає можливим завдяки отриманню суб'єктами відповідної правової інформації. Інформаційна функція цивільного права – інформаційний напрямок впливу цивільного права на суспільні відносини та інформаційне соціальне призначення цивільного права. Останні тенденції суспільного розвитку підштовхують втілення великих потенціальних інформаційних можливостей цивільного права, підсилюють прояв приватноправових засад в інформаційній сфері суспільства.

Викладене свідчить про актуальність дослідження проблем, пов'язаних з інформаційною функцією цивільного права.

Цим обґрунтовуються й теоретична та практична значущість спеціального дослідження у цій галузі з урахуванням наукових здобутків, які існують у вітчизняних дослідженнях у галузі цивільного права.

Слід зазначити, що деякі питання інформаційної функції цивільного права побіжно розглядалися у процесі дослідження тих чи інших аспектів функціонування цивільного права та права взагалі (М.І. Байтін, О. О. Гаврилов, В. М. Кудрявцев, В. М. Лебедев, Д. А. Липинський, О. М. Лоцихін, І. В. Москаленко, А. Г. Міхайлянц, Н. М. Оніщенко, М. С. Полевой, Т. М. Радько, М. М. Расолов, А. Я. Риженков, В. Г. Смирнов, Н. А. Чечина та ін.).

Однак жодне із цих досліджень не було спеціально присвячене дослідженню проблем інформаційної функції цивільного права. Крім того, більшість названих авторів здійснювали свої дослідження на законодавчому та фактичному матеріалі, що сьогодні значною мірою втратив чинність.

Така ситуація свідчить про недостатню вивченість проблематики, пов'язаної з інформаційною функцією цивільного права, що підтверджує необхідність звернення до проблем інформаційної функції цивільного права на рівні дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до програми наукових досліджень Одеської національної юридичної академії: комплексна цільова програма «Традиції та новації у сучасній українській державності і правовому житті» на 2006 – 2010 рр. (державний реєстраційний номер 0106U0001195). Дисертаційне дослідження здійснювалося в рамках науково-дослідної програми кафедри цивільного права Одеської національної юридичної академії на 2006-2010 рр. за темою «Традиції та новації у сучасному цивільному праві України».

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає у з'ясуванні сутності та значення інформаційної функції цивільного права.

У зв'язку з поставленою метою автором вирішувалися такі завдання:

дослідження поняття, диференціації та структури функцій цивільного права;

дослідження поняття та змісту інформаційної функції цивільного права;

аналіз об'єкта інформаційної функції цивільного права;

визначення характеристик суб'єктів інформаційної функції цивільного права;

аналіз засобів реалізації інформаційної функції цивільного права та внесення пропозицій щодо їх удосконалення;

визначення особливостей окремих елементів структури інформаційної функції цивільного права;

формування пропозицій стосовно вдосконалення форми та змісту чинного законодавства для посилення інформаційної функції цивільного права.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які підлягають впливу інформаційної функції цивільного права.

Предметом дослідження є інформаційна функція цивільного права, проблеми інформаційного напрямку впливу цивільного права на суспільні відносини та його інформаційне соціальне призначення.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційного дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Загальнонауковий діалектичний метод, а також формально-логічний, системний, порівняльний методи, метод історичного аналізу були застосовані для встановлення значення та особливостей функцій цивільного права, аналізу інформаційної функції цивільного права, її змісту, суб'єкта, об'єкта, засобів реалізації. Формально-логічний метод використовувався для встановлення поняття та елементів структури інформаційної функції цивільного права. Системний метод використовувався для встановлення місця інформаційної функції цивільного права в системі функцій цивільного права, а також при розгляді питань диференціації та взаємозв'язку функцій цивільного права, властивостей цивільно-правової інформації. Порівняльний метод дав змогу порівняти інформаційний вплив та інформаційне призначення цивільно-правових норм, які становлять зміст цивільного законодавства України та інших країн. Метод історичного аналізу пов'язаний з дослідженням розвитку ідеї інформаційного напрямку впливу та інформаційного соціального призначення цивільного права.

Теоретичною основою дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних фахівців у галузі цивільного права, загальної теорії права, серед яких слід назвати праці С. С. Алексєєва, С. М. Братуся, А. В. Венедиктова, О. О. Гаврилова, О. В. Дзери, А. С. Довгерта, О. В. Кохановської, А. С. Колісника, О. О. Красавчикова, В. М. Кудрявцева, Ю. В. Кудрявцева, Н. С. Кузнецової, В. М. Лебедева, Д. А. Липинського, О. М. Лощикіна, С. Т. Максименко, І. В. Москаленка, А. Г. Михайлянца, Н. М. Оніщенко, М. С. Полевого, М. Г. Проніної, Б. І. Пугінського, М. М. Расолова, А. Я. Риженкова, В. Г. Ротаня, О. М. Садікова, І. В. Спасибо-Фатєєвої, Р. О. Стефанчука, В. О. Тархова, Р. Й. Халфіної, Є. О. Харитонова, Я. М. Шевченко, Р. Б. Шишки, О. М. Яковлева та ін.

Деякі з них присвячені аналізу поняття функцій цивільного права, їх структурі та класифікації (праці О. О. Красавчикова, С. Т. Максименко, М. Г. Проніної, Б. І. Пугінського, А. Я. Риженкова, О. М. Садікова, та ін), інші стосуються проблем інформаційної функції цивільного права, інформаційним аспектам права взагалі (праці О. О. Гаврилова, В. М. Кудрявцева, В. М. Лебедева, Д. А. Липинського, О. М. Лощикіна, І. В. Москаленка, А. Г. Михайлянца, Н. М. Оніщенко, М. С. Полевого, М. М. Расолова та ін.).

Вивчення та аналіз праць згаданих та інших науковців дали змогу визначити й оцінити стан досліджуваної проблеми, виявити та проаналізувати

питання, що постали на сучасному етапі у досліджуваній сфері, а також визначити шляхи їх вирішення.

Емпіричним підґрунтям дослідження служило цивільне законодавство України та інших країн, матеріали судової практики.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є одним із перших комплексних досліджень інформаційної функції цивільного права виконаних на матеріалах оновленого цивільного законодавства України, в якому сформульовано нові висновки і положення, до найбільш значущих із яких належать:

уперше:

зроблено спробу у вітчизняній науковій літературі розглянути інформаційну функцію цивільного права;

пропонується розгляд функції цивільного права за елементами структури функції цивільного права;

висувається положення про можливість розрізняти два аспекти змісту інформаційної функції цивільного права: загальна інформаційна дія цивільного права (як і інших ідеологічних форм) та інформаційна дія, здійснювана через систему юридичних засобів, тобто через механізм правового регулювання;

обґрунтовується положення про виокремлення трьох аспектів впливу інформаційної функції цивільного права відповідно до трьох етапів поведінки, яка становить об'єкт інформаційної функції цивільного права, та надається їхня характеристика, що дозволяє моделювати характер інформаційних потреб різних людей та їхніх інформаційних запитів, результатом чого може бути якісно новий підхід до побудови нормативно-правових актів цивільного законодавства та правових інформаційно-пошукових систем;

робиться висновок про необхідність надання у ст. 3 Цивільного кодексу України визначень понять загальних засад цивільного законодавства, оскільки відсутність останніх суттєво збіднює інформаційну функцію цивільного права, знижуючи в кінцевому підсумку ефективність цивільно-правового впливу на суспільні відносини;

висувається теза про необхідну надлишковість окремої цивільно-правової інформації (роз'яснювальних положень, доповнень і дефініцій) у зв'язку з інформаційною своєрідністю регульованих цивільним правом відносин;

удосконалено:

визначення інформаційної функції цивільного права як інформаційного напрямку впливу цивільного права на суспільні відносини та інформаційного соціального призначення цивільного права;

положення про доцільність розрізнення понять «функція права», «роль права», «завдання права», «функціонування права»;

положення про необхідність визначення у розділі 1 книги I Цивільного кодексу України понять соціальних та юридичних цілей цивільно-правового регулювання, правових цінностей, які захищаються цивільним правом, механізму дії кодексу, що сприятиме посиленню інформаційного впливу цивільного права на суспільні відносини і збільшенню інформаційного соціального призначення цивільного права, та про можливість посилення інформаційної функції цивільного права завдяки включенню до інших нормативно-правових актів та цивільно-правових договорів розділів присвячених фіксації спеціальних положень щодо регульованої актом цивільного законодавства специфічної сфери відносин, визначенню понять тих елементів концепції закону, які об'єктивно мають потребу у цьому, визначенню понять, що застосовуються у сфері відносин, яку регулюють зазначені договори;

положення про необхідність більш високого ступеня організації суб'єкта інформаційної функції цивільного права порівняно з об'єктом інформаційної функції цивільного права, у зв'язку з чим цілком виправданим уявляється звернення за висновками стосовно проектів нормативно-правових актів та узагальнень судової практики до експертних та наукових установ, проведення консультацій зі спеціалістами окремих сфер відносин, які регулюються цивільним правом, залучення саме до розробки актів цивільного законодавства вузькопрофільних спеціалістів специфічних галузей діяльності людини, використання при розробці актів цивільного законодавства соціологічної інформації, постійне підвищення теоретичного рівня усіх осіб, причетних до правотворчого процесу, загальне удосконалення організації та діяльності всіх суб'єктів останнього, підвищення юридичної техніки. Підкреслюється особлива важливість, у порівнянні з іншими галузями права, урізноманітнення суб'єкту інформаційної функції цивільного права, правової пропаганди та врахування у процесі правозастосування особливостей суб'єктів зі звичайним та компетентним рівнем правосвідомості;

дістали подальшого розвитку:

ідея про обмежену роль текстуальної форми цивільно-правової інформації в процесі впливу норм права на свідомість і поведінку людей в порівнянні з публічним правом;

дослідження надлишковості цивільно-правової інформації, були виділені її позитивні та негативні аспекти, та чотири рівні існування цього явища.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони можуть бути використані у:

науково-дослідній сфері – при подальшому удосконаленні функціонального та інформаційного підходів до цивільного права, при тлумаченні змісту окремих термінів;

сфері правотворчості – у процесі удосконалення цивільного законодавства України;

навчально-методичній роботі – при підготовці навчальних посібників та науково-методичних рекомендацій із цивільного права, при викладанні навчальної дисципліни «Цивільне та сімейне право України».

Результати дисертаційного дослідження використовувалися у навчальному процесі при проведенні практичних занять з відповідних тем курсу цивільного права, керівництві курсовими роботами тощо.

Апробація результатів дослідження. Дисертацію виконано і обговорено на кафедрі цивільного права Одеської національної юридичної академії.

Результати дисертаційного дослідження доповідалися на: науково-практичній конференції «Проблеми правового забезпечення підприємницької діяльності, пов'язаної з морем» (17 березня 2006 р., м. Одеса); звітній конференції професорсько-викладацького та аспірантського складу Одеської національної юридичної академії (26 квітня 2006 р., м. Одеса); IV Міжнародній науково-методичній конференції «Римське право і сучасність» (19 – 20 травня 2006 р., м. Одеса); Міжнародній науково-практичній конференції «Право, держава, духовність: шляхи розвитку та взаємодії» (3 вересня 2006 р., м. Одеса); Міжнародній науково-практичній конференції «Другі Прибузькі юридичні читання» (24 – 25 листопада 2006 р., м. Миколаїв); II Всеукраїнській цивілістичній науковій конференції студентів та аспірантів (30 – 31 березня 2007 р., м. Одеса); звітній конференції професорсько-викладацького та аспірантського складу Одеської національної юридичної академії (27 – 28 квітня 2007 р., м. Одеса); круглому столі «Підприємництво і море» (16 – 17 листопада 2007 р., м. Одеса); III Міжнародній цивілістичній науковій конференції студентів та аспірантів (4 – 5 квітня 2008 р., м. Одеса); Всеукраїнській науковій конференції (18 – 19 квітня 2008 р., м. Одеса), V Міжнародній науково-методичній конференції «Римське право і сучасність» (30 – 31 травня 2008 р., м. Одеса).

Публікації. Основні теоретичні та практичні висновки, положення та пропозиції дисертаційного дослідження викладені у шістнадцяти публікаціях, у тому числі у п'яти статтях, опублікованих у наукових виданнях, що входять до переліку фахових видань затвердженого ВАК України, та у одинадцяти тезах доповідей.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, 3 розділів, що містять 6 підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 221 сторінку. Список використаних джерел вміщує 264 найменування і розташований на 26 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **Вступі** обґрунтовується актуальність теми дослідження та характеризуються ступінь вивчення проблеми, формулюються мета і завдання, об'єкт і предмет дослідження, називаються використані методи дослідження, розкриваються наукова новизна одержаних результатів, їх наукове значення, наводяться відомості про апробацію та впровадження одержаних результатів.

Перший розділ «Огляд літератури та вибір напрямків дослідження» присвячений огляду наукових праць щодо теми дисертації, а також вибору напрямків дослідження.

На основі загальнотеоретичних та галузевих досліджень констатується наявність у вітчизняній юриспруденції інтересу правознавців до дослідження функцій, ролі та цілей права у суспільстві.

Робиться огляд літератури, присвяченої проблемам інформаційного буття цивільного права. Розглядаються розвиток та становлення правової кібернетики, правової інформатики та інформаційного права.

Певні аспекти обігу інформації в цивільних правовідносинах, виникнення з приводу неї цивільних прав і обов'язків, а також питання здійснення правового захисту інформації висвітлювалися у працях багатьох вчених-цивілістів.

Багато авторів зазначають наявність інформаційної функції права (А. Х. Гатієв, В. М. Обухов, Т. М. Радько, В. М. Синюков, Є. В. Чайкін та ін.). Зазначеній проблематиці С. В. Бутузов присвятив дисертаційне дослідження теоретико-правового характеру.

Наявність у права інформаційної функції констатується у більшості сучасних підручників з теорії права. Розділи окремих теоретичних досліджень, присвячені функціональному аспекту окремих явищ, також звертають увагу на існування інформаційної функції. Серед функцій цивільного права автори сучасних підручників із цієї дисципліни окреме місце відводять інформаційній функції. При розгляді функціональних характеристик окремих інститутів цивільного права, до яких вдаються автори монографічних досліджень та статей, також розглядається інформаційна функція. При всьому цьому можна констатувати брак у сучасній цивілістиці спеціальних досліджень, присвячених функціональному аспекту цивільного права та відсутність досліджень, спеціально присвячених інформаційній функції цивільного права. Таким чином, питання інформаційної функції цивільного права потребує подальшої розробки.

Другий розділ «Загальна характеристика функцій цивільного права» складається з трьох підрозділів і присвячений розгляду поняття, структури та диференціації функцій цивільного права, а також визначенню поняття та місця інформаційної функції цивільного права серед інших функцій цивільного права.

У *підрозділі 2.1. «Поняття та структура функцій цивільного права»* аналізуються запропоновані у науковій літературі визначення функції цивільного права та її структура.

Універсальне загальнотеоретичне визначення функцій права стосовно цивільного може права бути використане як основа розуміння функцій цивільного права, але воно не може відображати специфіку функцій цивільного права. Функції галузей права є більш змістовними, ніж функції права: вони, крім загального, містять елементи особливого. Тому поняття «функції цивільного права» повинне спиратися на поняття «функції права» взагалі і включати особливості цивільного права. Таким чином, функція цивільного права може бути визначена як напрямок впливу цивільного права на суспільні відносини та соціальне призначення цивільного права.

Розглядаються точки зору вчених стосовно структури функції цивільного права. Зазначається, що до складу структури функції цивільного права входять як елементи, що властиві функції цивільного права, так і ті, що стоять поза функцією, але в силу нерозривного зв'язку належать до її структури. Структуру функції цивільного права становлять суб'єкт функції цивільного права, об'єкт функції цивільного права, зміст функції цивільного права, засоби реалізації функції цивільного права. Суб'єкт функції цивільного права – це суб'єкт, завдяки якому здійснюється вплив на суспільні відносини у певному напрямку, і цивільне право набуває соціального значення. Об'єкт функції цивільного права – це суспільні відносини, на які цивільне право здійснює вплив. Зміст функції цивільного права становить спосіб впливу цивільного права на суспільні відносини у певному напрямку, в якому проявляються сутність, ознаки та основні властивості цивільного права. Засоби реалізації функції цивільного права – це засоби забезпечення впливу цивільного права у певному напрямку.

У *підрозділі 2.2. «Диференціація функцій цивільного права»* проаналізовано точки зору вітчизняних та зарубіжних вчених щодо диференціації функцій цивільного права.

Зазначається, що до диференціації традиційно зараховують типологію та класифікацію. Проблема диференціації функцій права в юридичній літературі досліджується в аспекті побудови класифікацій функцій права. Правознавці визнають можливість класифікації функцій права не тільки на рівні права в цілому, але й в окремих його галузях. Виокремлюються функції, які властиві всім галузям права, і функції менш загального значення, властиві лише деяким галузям права. Стосовно функцій цивільного права, як і права в цілому, справедливим є виділення двох груп критеріїв, які лежать в основі їх диференціації: внутрішніх (що перебувають у рамках самого цивільного права) та зовнішніх (що перебувають за його межами). Внутрішні критерії (підстави) класифікації функцій цивільного права впливають із системи цивільного права, способів його впливу

на поведінку людей, особливостей форм реалізації. Зовнішнім критерієм класифікації функцій цивільного права є різні соціальні фактори, які визначають призначення цивільного права.

Стосовно внутрішнього критерію авторами виділяються регулятивна та охоронна функції цивільного права.

Зовнішнім об'єктивним критерієм класифікації функцій цивільного права є різні соціальні фактори, що визначають призначення цивільного права. Цивільному праву об'єктивно властивий виховний вплив. Виховна функція формує в учасників цивільно-правових відносин цивілістичну культуру, повагу до прав та законних інтересів інших осіб, правову свідомість. Абстрагуючись від більш дрібної деталізації, можна повною мірою стверджувати, що цивільне право виконує також економічну та політичну функції.

До соціальних функцій цивільного права також відносяться екологічна, соціальна (у вузькому розумінні цього слова), інформаційна.

Деякими авторами також виокремлюються символічна, гарантійна та прогностична функції цивільного права.

У підрозділі 2.3. «Інформаційна функція цивільного права як вид функцій цивільного права» надаються загальна характеристика та визначення інформаційної функції цивільного права.

Зазначається, що термін «цивільне право» нерідко вживається не тільки щодо галузі права, але й для позначення сукупності законодавчих актів, що регулюють суспільні відносини, які належать до предмета цивільно-правового регулювання. У свою чергу, поширювальне тлумачення поняття «законодавство» є характерним для концепції цивільного права України, де цією категорією охоплюються не тільки закони і підзаконні акти, але також і договори, і звичаї. Зокрема, як впливає з гл. 1 ЦК України, що називається «Цивільне законодавство України», у Цивільному кодексі термін «цивільне законодавство» служить для позначення всієї сукупності норм і правил, які регулюють цивільні відносини. Цивільне право вбирає в себе, а потім видає величезну інформацію про найрізноманітніші явища громадського життя. У ньому міститься велика кількість наукових дефініцій, юридичних формул, історичних і життєвих відомостей, політичних і правових оцінок, правових рекомендацій, заборон, дозволів і т.ін. Спеціальна література містить значну кількість дефініцій інформації. Актуальним залишається аналіз національних та найбільш близьких за змістом зарубіжних законодавчих визначень інформації.

Слід визнати, що всі законодавчі визначення інформації недостатньо повною мірою враховують важливі теоретичні розробки юридичної думки із цього приводу. Підсумовуючи різні точки зору, можна сказати, що інформація — це відомості (повідомлення) про об'єкти, явища та процеси навколишнього

середовища, їхні властивості і відносини, які зменшують ступінь їхньої невизначеності.

Інформаційна функція цивільного права – це інформаційний напрямок впливу цивільного права на суспільні відносини та інформаційне соціальне призначення цивільного права. Інформаційна функція цивільного права надає змогу ознайомитися із засобами цивільного права у задоволенні прав і правомірних інтересів осіб, можливостями найкращим чином задовольнити свої потреби, гарантіями суб'єктивних прав, способами їх захисту, можливостями мінімізувати витрати.

Третій розділ «Структура інформаційної функції цивільного права» вміщує три підрозділи і присвячений розгляду елементів структури інформаційної функції цивільного права.

У підрозділі 3.1. «Суб'єкт та об'єкт інформаційної функції цивільного права» автором аналізуються особливості суб'єкта, завдяки якому здійснюється вплив на суспільні відносини в інформаційному напрямку і завдяки якому цивільне право набуває інформаційного значення, та особливості суспільних відносин, на які здійснює інформаційний вплив цивільне право.

Зазначається, що для посилення інформаційної функції цивільного права суб'єкт інформаційної функції цивільного права повинен оволодіти різноманітністю об'єкта, пізнати його та перевести у свій внутрішній інформаційний багаж, у внутрішню різноманітність. У цьому розумінні необхідна оптимальна організація суб'єкта, його гнучкість і здатність реагувати на будь-які зміни. У зв'язку з необхідністю урізноманітнення суб'єкта інформаційної функції цивільного права цілком виправданим уявляється звернення за висновками стосовно проектів нормативно-правових актів та узагальнень судової практики до експертних та наукових установ, проведення консультацій зі спеціалістами окремих сфер відносин, які регулюються цивільним правом.

Цивільне право створює передумови для саморегулювання у сфері приватного права, визначає принципи внутрішнього регулювання за допомогою угоди сторін цивільних відносин. Особливу важливість порівняно з іншими галузями права в урізноманітненні суб'єкта інформаційної функції цивільного права тут набуває правова пропаганда, урахування особливостей суб'єктів зі звичайним та компетентним рівнем правосвідомості.

Об'єктом інформаційної функції цивільного права є поведінка людей, що має свої особливості, які не можуть не враховуватися суб'єктом інформаційної функції цивільного права, не можуть не відбитися на нормах цивільного права. В індивідуальній поведінці виокремлюються у цьому зв'язку три основні етапи. Відповідно до цих етапів виокремлюються аспекти впливу інформаційної функції цивільного права. Перший аспект (орієнтаційний) пов'язаний з орієнтацією у навколишній дійсності, з оцінкою обставин конкретної ситуації і полягає в тому,

що цивільно-правова інформація містить відомості про умови або передумови вибору та здійснення того або іншого варіанту поведінки. Другий аспект (прогностичний) — обов'язкове врахування адресатом наслідків і результатів своїх дій. У цьому випадку мається на увазі врахування адресатом різних наслідків своїх дій — як позитивних, бажаних, так і негативних, несприятливих, інформація про які міститься у цивільному праві. Третій аспект (програмний) пов'язаний з вибором та плануванням змісту конкретного варіанту поведінки. Тут цивільне право містить відповідні відомості, інформує про можливі (необхідні, заборонені) конкретні дії адресата.

Зазначається, що моделювання результатів правомірної поведінки, порівняно з іншими галузями права, є найбільшою мірою властивим саме цивільному праву і не так часто має місце у, наприклад, кримінальному праві. Зазначене, однак, не виключає моделювання іншими галузями права результатів правомірної поведінки.

Звертається увага на особливу важливість у цивільному праві у порівнянні з іншими галузями права програми позитивної поведінки і більш підлегле інформаційне значення санкції.

Інформаційна цінність принципу цивільного права для конкретного адресата є більш високою у порівнянні з інформаційною цінністю конкретної цивільно-правової норми, тому що норма дозволяє орієнтуватися лише у даній конкретній ситуації, тоді як знання принципу дає можливість оцінювати або передбачати безліч конкретних ситуацій. У цьому зв'язку необхідно визнати доцільність надання у ст. 3 Цивільного кодексу України визначень понять загальних засад цивільного законодавства, оскільки відсутність останніх суттєво збіднює інформаційну функцію цивільного права, знижуючи у кінцевому підсумку ефективність цивільно-правового впливу на суспільні відносини.

Ефективність інформаційної функції цивільно-правових дефініцій багато в чому залежить від повноти визначення окремих понять основних положень цивільного права. Розділ Цивільного кодексу України, присвячений основним положенням, має містити повний набір усього того, що потрібно для фіксації фундаментальних положень цієї галузі права. Однак аналіз змісту основних положень кодексу не підтверджує такої точки зору. Тут, наприклад, відсутні визначення соціальних та юридичних цілей цивільно-правового регулювання, правових цінностей, які захищаються цивільним правом. Зазначені пропозиції певною мірою можна віднести і до форми та змісту інших нормативно-правових актів цивільного законодавства та цивільно-правових договорів. Включення до законів та підзаконних нормативно-правових актів розділів, присвячених фіксації спеціальних положень щодо регульованої актом цивільного законодавства специфічної сфери відносин, визначенню понять стосовно цієї сфери сприятиме посиленню інформаційної функції цивільного права. Такий підхід все частіше

починає застосовуватись у правотворчій діяльності. Не залишається без застосування цей підхід і в практиці складання цивільно-правових договорів. До договорів все частіше включаються розділи, присвячені визначенню понять, що застосовуються у сфері відносин, яку регулюють зазначені договори.

Залежно від характеру регульованих відносин норми цивільного права можуть взагалі не містити повного обсягу інформації, необхідної для формування індивідуальної поведінки, якщо допускається використання іншої (неправової) інформації. Характерним прикладом є диспозитивні норми. Враховуючи широке застосування, порівняно з іншими галузями, диспозитивних норм у цивільному праві можна говорити про типовість зазначеного аспекту для цивільного права.

У *підрозділі 3.2. «Зміст інформаційної функції цивільного права»* аналізується спосіб впливу цивільного права на відносини у зв'язку з виконанням ним інформаційної функції.

У розділі розглядаються особливості інформаційного впливу цивільного права на трьох рівнях впливу права на суспільство. Зазначається, що перший рівень (регулювання суспільних відносин, тобто в остаточному підсумку поведінки кожної конкретної людини, шляхом сприяння створенню нових, закріпленню у відомих межах вже наявних або витісненню віджилих відносин) повною мірою притаманний цивільному праву. Другий рівень (регулювання відносини усередині суб'єкта керування) не є притаманним цивільному праву, як найбільш повному втіленню ідей і положень приватного права на національному рівні. На третьому, вищому рівні, де об'єктом впливу є вся соціальна система, а кроки у її розвитку відбуваються у більшій відрізку часу, вплив на суспільство набуває більш загального і уповільненого характеру. Перехід всієї соціальної системи у новий, кількісно або якісно інший стан знаменується великими змінами у праві, іноді й оновленням його частин. Розвиток відносин на першому рівні, що є притаманним цивільному праву, та на другому рівні веде до поступового вирішення окремих, дрібних, потім більш загальних завдань і приводить, нарешті, до досягнення великих соціальних цілей.

Виокремлюються два аспекти змісту інформаційної функції цивільного права: загальна інформаційна дія цивільного права (як і інших ідеологічних форм) та інформаційна дія, що здійснюється через систему юридичних засобів, тобто через механізм правового регулювання.

Для цивільного права є більш характерним, порівняно з публічним правом, засвоєння правових норм із неофіційних (нерідко недостовірних) джерел. Посадові особи – це здебільшого юридично підготовлені адресати, що чималою мірою визначає характер сприйняття правової інформації. Ознайомлення з новими нормами тут здебільшого не опосередковано проміжними ланками. Це є більш характерним для публічного права і не є типовим для цивільного права.

У *підрозділі 3.3. «Засоби реалізації інформаційної функції цивільного права»* розглядаються засоби забезпечення впливу цивільного права в інформаційному напрямку.

Зазначається, що стала в юридичній науці конструкція логічної структури норми покликана враховувати момент зв'язку права і його адресатів принаймні засвоєння норм, їхнє переведення у свідомість. Цивільне право буде діяти більш ефективно, якщо нормативний акт задовольнить інформаційну потребу адресата. Таким чином, акт повинен бути складений зручно, тобто не за юридичною структурою, а за тими інформаційними структурами, які відображають типові для даних адресатів потреби у цивільно-правовій інформації (наприклад, угруповання всіх санкцій у главі «Відповідальність» і т.ін.). Поширювати це на великі нормативні акти, зміст яких дуже часто лише через ланцюг ланок (тлумачення, застосування і т. д.) доходить до адресатів, не завжди правильно. Ці ланки так чи інакше переведуть юридичну структуру в структуру інформаційної потреби, тому така побудова самого закону може призвести лише до перекручувань інформації на шляху її руху до адресата. Отже, великі нормативні акти (Конституція, Цивільний кодекс) повинні найбільш повно виражати логічну структуру норм. Ця вимога не є обов'язковою стосовно цілої системи підзаконних актів, що їх конкретизує, які й існують для того, щоб перерозподілити інформацію загальних норм для полегшення орієнтації в них при вирішенні конкретного питання.

Сприймають цивільно-правову норму різні адресати, частина яких має недостатні знання, загальну культуру, щоби правильно логічно цю інформацію засвоїти. Конкретна норма обмежує, звужує різноманітність абстрактної (у змісті різноманітності конкретних моментів, що міститься в ній). Але користуватися тільки конкретними нормами законодавець не в змозі – межі ставить обсяг законодавства. Отже, керуючись певними критеріями, законодавець дотримується балансу, використовуючи сполучення абстрактних і конкретних норм. Найбільш привабливими є такі критерії, як важливість даного виду суспільних відносин, серйозність санкцій і т.ін. Виокремлюється й інший критерій, а саме, інформаційна своєрідність регульованих відносин. У сфері, наприклад, кримінального права в основі системи норм лежить низка чітких принципів і основних моментів, які роблять всю галузь винятково компактною та чіткою за структурою. Це пояснюється тим, що у всьому різноманітті конкретних злочинів можуть бути порівняно легко виокремленні загальні ознаки (родові, видові), що дозволяє всю інформацію сконцентрувати у декількох сотнях статей кодексу. Крім того, опис злочинних діянь, санкцій і багато норм загальної частини здебільшого є однаковими для більшості суб'єктів. У сфері ж цивільного права у відносинах між людьми існує велика кількість різноманітних факторів: параметрів особистості, строків, фінансових показників, матеріальних об'єктів, технічних характеристик. Часто й різко змінюються не тільки параметри, але й

навіть принципи функціонування тієї або іншої організації, установи. Отже, до існуючих нормативно-правових актів невисокого рівня часто вносяться зміни, створюються нові акти: положення, інструкції, правила. Цілком зрозуміло, що надлишковість такого роду інформації необхідна. З врахуванням різних за рівнем правової культури категорій адресатів можна варіювати надлишковість текстів нормативних актів. Уявляється очевидним, наприклад, що є необхідною більша надлишковість текстів актів, що стосуються звичайних адресатів. Тут необхідні детальні пояснення, дефініції. Що стосується категорії специфічних адресатів – посадових осіб або юристів у сфері їхньої професійної діяльності, то тут потрібні стислі, короткі, мінімальні за розміром акти, розраховані на юридично освічених і компетентних адресатів, тим більше що ці акти зазвичай стосуються питань, які постійно перебувають в сфері діяльності цих осіб і тому добре їм відомі. Специфіка діяльності посадових осіб і взагалі юридично підготовлених адресатів полягає саме у тому, що в ній поєднується застосування абстрактних, загальних норм із застосуванням професійних і юридичних знань, що робить зайвою надмірну деталізацію приписів. У зв'язку з тим що посадові особи є більш типовим адресатом приписів для публічного права, у цивільному праві є цілком виправданою більш часта у порівнянні з публічним правом необхідність детальних пояснень та дефініцій.

Суб'єктивне цивільне право є найважливішим елементом правового регулювання і відіграє важливу роль у його механізмі, будучи, таким чином, важливим засобом реалізації інформаційної функції цивільного права. Воно опосередковує дозвольно-диспозитивну сутність нормативно-правового регулювання, забезпечує волю та ініціативу учасників цивільного обороту. Виникнення будь-якого суб'єктивного цивільного права є результатом взаємодії цивільно-правової норми, цивільної правоздатності і юридичного факту. Саме про наявність останніх інформує суб'єктивне цивільне право. Наявність юридичного факту також має великий інформаційний потенціал. Для механізму юридичного регулювання є характерним усвідомлення саме юридичних наслідків певних умов, фактів та поступків. Суб'єкт права на основі закріплених у нормі юридичних фактів з високим ступенем вірогідності може скласти прогноз тих наслідків, які мають настати.

Принципове значення має точно вивірене співвідношення між чітко визначеними юридичними фактами та обсягом вільного розсуду. Для адміністративного методу це одне співвідношення, для цивілістичного – інше. Для цивільного права є характерною більша, у порівнянні з адміністративним правом, і менша у порівнянні з кримінальним правом, деталізація юридичних фактів. Більш деталізоване визначення суб'єктів або об'єктів правових відносин у нормах цивільного права дозволяє зняти частину інформаційного навантаження із системи юридичних фактів. Що ж стосується адміністративного права, то там

питома вага інформаційного навантаження переноситься здебільшого на визначення суб'єктів. Це необхідно враховувати при удосконалюванні регулювання у галузях права, при розробці нормативних актів, у процесі кодифікації законодавства. Інформаційний потенціал юридичних фактів розкривається також у визначенні мотивів поведінки особи.

Необхідною умовою набуття особою суб'єктивних цивільних прав є наявність у неї цивільної правосуб'єктності. Природною передумовою цивільної правосуб'єктності є природне право. Таким чином, одним із аспектів прояву інформаційної функції суб'єктивного цивільного права може бути й інформування суб'єктів про природне право. Інформаційний потенціал цивільної правоздатності як передумови суб'єктивного цивільного права може бути розкритий в інформуванні суб'єктів про можливість данного суб'єкта мати інші суб'єктивні цивільні права та обов'язки.

Здобуття конкретним суб'єктом своїми діями для себе конкретного суб'єктивного цивільного права може інформувати не просто про наявність дієздатності, а навіть про її вид: часткову, неповну, повну, або про обмежену дієздатність, а відповідно й про загальну здатність суб'єкта своїми діями здобувати для себе певне коло суб'єктивних цивільних прав і створювати певне коло цивільних обов'язків. Завдяки отриманню інформації щодо суб'єктивних прав окремих суб'єктів можна також скласти уяву про їх волю та інтереси.

Ефективність інформаційної функції суб'єктивного цивільного права багато в чому залежить від ступеня повноти та формальної визначеності законодавчого закріплення правомочностей основних майнових та особистих немайнових прав, а також точності їхньої договірно-правової інтерпретації. Так, наприклад, розкриття структури суб'єктивного права власності з визначенням правомочностей і субправомочностей, а не проста констатація їхнього існування у ч. 1 ст. 317 ЦК України сприяла би посиленню інформаційної функції суб'єктивного цивільного права. У зв'язку із зазначеним, ч. 1. ст. 317 ЦК України могла би мати такий вигляд: «Власникові належать право на власну поведінку, змістом якого є право володіння – юридична можливість фактичного впливу на річ, право користування – юридична можливість видобування споживчих властивостей речі, право розпорядження – юридична можливість визначення фактичної та юридичної долі речі; право вимагати від усіх не створювати перешкод у здійсненні права власності; право звернутися до державних органів за захистом порушеного права власності».

Інформаційна функція суб'єктивного цивільного права може проявляти себе також в інформуванні про наявність юридичного обов'язку, що йому кореспондується.

ВИСНОВКИ

У **Висновках** викладаються найбільш важливі теоретичні положення дослідження, формулюються пропозиції щодо посилення інформаційної функції цивільного права, основними з яких є:

1. Інформаційна функція цивільного права може бути визначена як інформаційний напрямок впливу цивільного права на суспільні відносини та інформаційне соціальне призначення цивільного права.

2. Інформаційна функція цивільного права може бути розглянута за елементами її структури. Структуру інформаційної функції цивільного права становлять суб'єкт інформаційної функції цивільного права, об'єкт інформаційної функції цивільного права, зміст інформаційної функції цивільного права, засоби реалізації інформаційної функції цивільного права.

3. Суб'єкт інформаційної функції цивільного права повинен мати більш високий ступінь організації порівняно з об'єктом інформаційної функції цивільного права, він повинен мати більшу різноманітність, у зв'язку з чим цілком виправданим уявляється звернення за висновками стосовно проектів нормативно-правових актів та узагальнень судової практики до експертних та наукових установ, проведення консультацій зі спеціалістами окремих сфер відносин, які регулюються цивільним правом, залучення саме до розробки актів цивільного законодавства вузькопрофільних спеціалістів специфічних галузей діяльності людини, використання при розробці актів цивільного законодавства соціологічної інформації, постійне підвищення теоретичного рівня усіх осіб, причетних до правотворчого процесу, загальне удосконалення організації та діяльності всіх суб'єктів останнього, підвищення юридичної техніки. Особливу важливість порівняно з іншими галузями права в урізноманітненні суб'єкта інформаційної функції цивільного права набуває правова пропаганда, урахування особливостей суб'єктів зі звичайним та компетентним рівнем правосвідомості.

4. Виокремлюються три аспекти впливу інформаційної функції цивільного права: орієнтаційний, програмний та прогностичний відповідно до трьох етапів поведінки, яка становить об'єкт інформаційної функції цивільного права та надається їхня характеристика, що дозволяє моделювати характер інформаційних потреб різних людей та їхніх інформаційних запитів, результатом чого може бути якісно новий підхід до побудови нормативно-правових актів цивільного законодавства та правових інформаційно-пошукових систем.

5. Особливістю цивільного права у порівнянні з іншими галузями права є максимальна можливість для суб'єкта самотійної оцінки цінності правової інформації. Інформаційна цінність принципів цивільного права є вищою у порівнянні з конкретними нормами цивільного права. Відчувається необхідність надання у ст. 3 Цивільного кодексу України визначень понять загальних засад цивільного законодавства, оскільки відсутність останніх суттєво збіднює

інформаційну функцію цивільного права, знижуючи в кінцевому підсумку ефективність цивільно-правового впливу на суспільні відносини. Необхідно визнати необхідність визначення у розділі 1 книги I Цивільного кодексу України понять соціальних та юридичних цілей цивільно-правового регулювання, правових цінностей, які захищаються цивільним правом, механізму дії кодексу, що сприятиме посиленню інформаційного впливу цивільного права на суспільні відносини, та можливість посилення інформаційної функції цивільного права завдяки включенню до інших нормативно-правових актів та цивільно-правових договорів розділів, присвячених фіксації спеціальних положень щодо регульованої актом цивільного законодавства специфічної сфери відносин, визначенню понять тих елементів концепції закону, які об'єктивно мають потребу у цьому, визначенню понять, що застосовуються у сфері відносин, яку регулюють зазначені договори.

6. Виокремлюються два аспекти змісту інформаційної функції цивільного права: загальна інформаційна дія цивільного права та інформаційна дія, що здійснюється через систему юридичних засобів, тобто через механізм правового регулювання.

7. З метою посилення інформаційної функції цивільного права великі акти цивільного законодавства, у першу чергу Цивільний кодекс, повинні найбільш повно виражати логічну структуру норм у порівнянні з підзаконними актами, в яких можливі досить значні перекручування логічної структури норм.

8. Цивільно-правова інформація може бути надлишковою. Надлишковість цивільно-правової інформації має як позитивні, так і негативні аспекти. Відносини, що регулюються цивільним правом, мають інформаційну своєрідність, а саме – необхідну надлишковість окремої інформації (роз'яснювальних положень, доповнень і дефініцій).

9. Суб'єктивне цивільне право є найважливішим елементом правового регулювання, відіграє важливу роль у його механізмі, і, таким чином, є важливим засобом реалізації інформаційної функції цивільного права.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Матійко М. В. Інформаційна функція Кодексу торговельного мореплавства України: цивілістичний аспект / М. В. Матійко // Актуальні проблеми держави і права. – 2006. – № 28. – С. 227-231.

2. Матійко М. В. Інформаційна функція римського приватного права / М. В. Матійко // Актуальні проблеми держави і права. – 2007. – № 31. – С. 192-195.

3. Матійко М. В. Інформаційна функція цивільного права: постановка проблеми / М. В. Матійко // Актуальні проблеми держави і права. – 2007. – № 33. – С. 45-49.

4. Матійко М. В. Диференціація функцій цивільного права / М. В. Матійко // Актуальні проблеми держави і права. – 2008. – № 38. – С. 68-74.
5. Матійко М. В. Інформаційна функція цивільного права / М. В. Матійко // Актуальні проблеми держави і права. – 2008. – № 39. – С. 199-204.
6. Матійко М. В. Інформаційна функція Кодексу торговельного мореплавства України: цивілістичний аспект / М. В. Матійко // Проблеми правового забезпечення підприємницької діяльності, пов'язаної з морем: наук.-практ. конф. (тези доповідей) – О.: Фенікс, 2006. – С. 43-44.
7. Матійко М. В. Про інформаційну функцію цивільного права / М. В. Матійко // Правове життя сучасної України: тези доп. 9-ї звіт. наук. конф. професор.-виклад. і аспірант. складу ОНЮА. – О.: Фенікс, 2006. – С. 144-146.
8. Матійко М. В. Інформаційна функція римського приватного права / М. В. Матійко // Римське право і сучасність: матеріали IV Міжнар. наук.-метод. конф. (тези доповідей) – О.: Фенікс, 2006. – С. 46-47.
9. Матійко М. В. Інформаційна функція церковного права / М. В. Матійко // Право, держава, духовність: шляхи розвитку та взаємодії : тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. – О.: Фенікс, 2006. – С. 147-149.
10. Матійко М. В. Інформаційна функція цивільно-правових норм / М. В. Матійко: збір. наук. праць міжнар. наук.-практ. конф. «Другі Прибузькі юридичні читання». – Миколаїв, 2006. – С. 346-348.
11. Матійко М. В. Інформаційна функція цивільного права / М. В. Матійко: збір. тез наук. робіт учасн. II Всеукр. цивіліст. наук. конф. студ. та аспірантів. – О.: Фенікс, 2007. – С. 117-118.
12. Матійко М. В. Диференціація функцій цивільного права / М. В. Матійко // Правове життя сучасної України: тези доп. 10-ї ювілей. звіт. наук. конф. професор.-виклад. і аспірант. складу ОНЮА. – О.: Фенікс, 2007. – С. 292-295.
13. Матійко М. В. Інформаційна функція цивільного права / М. В. Матійко // Підприємництво і море: тези доп. круг. столу. – О.: Фенікс, 2008. – С. 42-46.
14. Матійко М. В. Засоби реалізації інформаційної функції цивільного права / М. В. Матійко: збір. тез наук. робіт учасн. III Всеукр. цивіліст. наук. конф. студ. та аспірантів. – О.: Фенікс, 2008. – С. 167-169.
15. Матійко М. В. Об'єкт інформаційної функції цивільного права / М. В. Матійко // Правове життя сучасної України: тези доп. Всеукр. наук. конф. – О.: Фенікс, 2008. – С. 280-281.
16. Матійко М. В. Інформаційна функція суб'єктивно цивільного права / М. В. Матійко // Римське право і сучасність: матеріали V Міжнар. наук.-метод. конф. (тези доповідей) – О.: Фенікс, 2008. – С. 52-56.

АНОТАЦІЯ

Матійко М. В. Інформаційна функція цивільного права. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. – Одеська національна юридична академія, Одеса, 2009.

Дисертація присвячена комплексному дослідженню інформаційної функції цивільного права. Охарактеризовано поняття, суб'єкт, об'єкт, зміст та засоби реалізації інформаційної функції цивільного права.

Виокремлено три аспекти впливу інформаційної функції цивільного права: орієнтаційний, програмний та прогностичний відповідно до трьох етапів поведінки, яка становить об'єкт інформаційної функції цивільного права, та надається їхня характеристика.

Сформульовано пропозиції щодо посилення інформаційної функції цивільного права шляхом внесення змін до законодавства України.

Ключові слова: цивільне право, функції цивільного права, інформаційна функція права, вплив цивільного права, призначення цивільного права.

АННОТАЦИЯ

Матийко Н. В. Информационная функция гражданского права. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.03 – гражданское право и гражданский процесс; семейное право; международное частное право. – Одесская национальная юридическая академия, Одесса, 2009.

Диссертация посвящена анализу информационной функции гражданского права.

В ней рассмотрено понятие информационной функции гражданского права. Сделан вывод о том, что информационная функция гражданского права – это информационное направление воздействия гражданского права на общественные отношения и информационное социальное назначение гражданского права.

Исследована структура информационной функции гражданского права, которую составляют субъект, объект, содержание и способы реализации информационной функции гражданского права. Содержание информационной функции гражданского права представляет собой способ воздействия гражданского права на общественные отношения в информационном направлении. Субъект информационной функции гражданского права – это субъект, благодаря которому осуществляется воздействие гражданского права на общественные отношения в информационном направлении и гражданское право приобретает информационное социальное назначение. Объект информационной функции гражданского права – это общественные отношения, на которые

гражданское право осуществляет информационное воздействие. Способы реализации информационной функции гражданского права – это способы обеспечения воздействия гражданского права в информационном направлении.

Указывается на возможность выделения трёх аспектов воздействия информационной функции гражданского права: ориентационного, программного и прогностического в соответствии с тремя этапами поведения, которое составляет объект информационной функции гражданского права, и дается их характеристика.

Обосновывается более высокая, в сравнении с конкретными нормами гражданского права, ценность принципов гражданского права, а также необходимость закрепления в ст. 3 Гражданского кодекса Украины содержания понятий общих начал гражданского законодательства, так как отсутствие последних существенно обедняет информационную функцию гражданского права, снижая, в конечном итоге, эффективность гражданско-правового воздействия на общественные отношения.

На основании осуществленного исследования сформулированы предложения по усовершенствованию действующего гражданского законодательства.

Ключевые слова: гражданское право, функции гражданского права, информационная функция права, воздействие гражданского права, назначение гражданского права.

SUMMARY

Matiyko M. V. Informational function of civil law. – Manuscript.

The thesis on gaining of Candidate of law degree in the speciality 12.00.03 –civil law and civil procedure; family law; international private law. – Odessa National Academy of Law, Odessa, 2009.

The thesis is devoted to the complex research of the informational function of civil law. The definition, subject, object, content and means of realization of the informational function of civil law are characterized in the thesis.

Three aspects of influence of the informational function of civil law are being outlined: the orientation aspect, program aspect and prognostic aspect, according to the three stages of behavior, which constitutes the object of the informational function of civil law, and their characteristics are given.

Propositions on strengthening of the informational function of civil law are formulated, those on amending the Ukrainian legislation.

Key words: civil law, functions of civil law, informational function of law, influence of civil law, purpose of civil law.